

Åben høring om perspektiverne i en Ring 5-motorvej og en ophævelse af transportkorridor

Transportkorridorer og borgernes retsstilling

Peter Mortensen, professor, dr.jur., seniorjurist, Areal & Rettigheder

Emner

- > Arealreservationer
- > Beskyttelse af borgerne
- > Ekspropriationsprocessen

Arealreservationer (1)

- > Gennemføres ved
 - > Planlægning (Fingerplan 2013)
 - > Vejbyggelinjer langs eksisterende eller planlagte veje

Arealreservationer (2)

- > Fingerplanen (landsplandirektiv)
 - > Skal sikre (planens § 23):
 - > at landzonearealer friholdes for yderligere permanent bebyggelse og anlæg, bortset fra bebyggelse og anlæg, som er nødvendig for driften af landbrugsejendomme,
 - > at udnyttelse af byzonearealer ikke intensiveres eller sker i strid med konkrete infrastrukturformål
 - > Er ikke direkte bindende for borgerne, men for kommunerne ved deres planlægning og tilladelser
 - > Indirekte betydning for borgerne, f.eks. ved
 - > Ansøgninger om landzonetilladelse
 - > Dispensation fra en lokalplan
 - > Byggetilladelser og byggeri, der forudsætter lokalplan

Arealreservationer (3)

> Vejbyggelinjer

- > Kræver et mere konkret vejanlæg
- > Udgør en direkte begrænsning for borgerne
- > Der må ikke uden tilladelse (vejlovens § 40, stk. 2):
 - > opføres ny bebyggelse eller tilbygning til eksisterende bebyggelse,
 - > foretages væsentlige forandringer i eksisterende bebyggelse,
 - > genopføres nedbrændt eller nedrevet bebyggelse eller
 - > etableres andre anlæg og indretninger af blivende art

Beskyttelse af borgerne (1)

> Grundlovens § 73:

- > Ejendomsretten er ukrænkelig. Ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom, uden hvor almenvellet kræver det. Det kan kun ske ifølge lov og mod fuldstændig erstatning.

> "afstå"!

- > Regulering kan være så intensiv, at den må sidestilles med afståelse
- > Planlægning og byggelinjer anses i retspraksis for mindre intensive
- > **Udgangspunkt: Erstatningsfri regulering**

Beskyttelse af borgerne (2)

- > Undtagelse 1 (erstatning):
- > Overtagelse af ejendom mod erstatning
 - > Landsplandirektiv (princippet i planlovens § 48)
 - > Hvis det pågældende areal/ejendommen ikke kan udnyttes på en økonomisk rimelig måde
 - > Byggelinjer (vejlovens § 44)
 - > Hvis ejeren afskæres fra en udnyttelse, der er økonomisk rimelig og forsvarlig
 - > Hindrer afhændelse af arealet, når der foreligger særlige personlige grunde hos ejeren
 - > Hvis den tilbageblivende del af ejendommen bliver så lille eller af en sådan beskaffenhed, at det ikke skønnes hensigtsmæssigt, at den bevares som en selvstændig ejendom, eller hvis det skønnes, at ejendommen ikke kan udnyttes på en rimelig måde
 - > Overtrædelse af byggelinjer har ikke altid betydning for erstatning ved senere ekspropriation

Beskyttelse af borgerne (3)

- > Undtagelse 2 (erstatning):
- > Ekspropriationserstatning
 - > Konkrete afslag på tilladelser/dispensation
 - > Kan være ekspropriation, hvis de er særligt byrdefulde for lodsejeren
 - > F.eks. en virksomhed, der afskæres fra at udvide, og som ikke let kan flyttes
 - > Skal være begrundet i fingerplanen/byggelinjer (ikke pga. landzonereglerne)
 - > Landbrug har sjældent behov for landzonetilladelser

Beskyttelse af borgerne (4)

> Varighed af arealreservationerne

- > Menneskerettighedskonventionens 1. tillægsprotokol, artikel 1: Enhver fysisk eller juridisk person har ret til respekt for sin ejendom.
- > Overtrædelse, hvis reservation opretholdes, selv om planen er forældet (proportionalitet)
- > Vejbyggelinjer til fremtidige vejanlæg optaget på en vejplan gælder for 10 år og kan forlænges 10 år ad gangen (vejlovens § 41, stk. 3)
- > Landsplandirektiver revideres ikke med faste intervaller – men Fingerplanen er blevet revideret flere gange (2007, 2013 og forventet 2016/17)

Ekspropriationsprocessen

- > Processuel beskyttelse i tilfælde af ekspropriation
- > Ekspropriationskommissionen
 - > Uafhængig instans
 - > Fastlægger indgrebets rammer og erstatningens størrelse
- > Taksationskommissionen
 - > Uafhængig klageinstans
 - > Juridisk formand og fire sagkyndige medlemmer
 - > Klageinstans vedr. erstatningens størrelse
 - > Klage er gratis (dog udgifter til eventuel egen rådgiver)
- > Domstolsprøvelse i to instanser (retsafgift og sagsomkostninger)